

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN FATİH UĞURLU BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2017/22265)

Karar Tarihi: 30/9/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY
Başvurucu : Ramazan Fatih UĞURLU
Vekili : Av. Ali PACCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ulusal yayın yapan bir gazetede yayımlanan haberler nedeniyle başvuru aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/5/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu Yeni Akit isimli ulusal gazetenin (gazete) olay tarihindeki sahibidir. Davacı Kemal Kılıçdaroğlu, -olayların geçtiği tarihte ve hâlen- Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) Genel Başkanı, diğer davacı CHP ise olayların meydana geldiği tarihte ana muhalefet partisi konumundadır.

A. Arka Plan Bilgisi

10. H.A. 2011 yılında CHP Tunceli milletvekili olarak seçilmiştir. 2012 yılında PKK tarafından kaçırılarak 48 saat sonra serbest bırakılan H.A, olayla ilgili olarak şunları söylemiştir:

"...Örgüt bu eylemi siyasi propaganda olarak yaptığını söyledi. Bu eylemi yapan genç arkadaşlar, bu ülkenin çocukları. Bu eylem aracılığıyla Türk kamuoyuna barış ve ateşkes mesajı vermek istediklerini söylediler. Benden parlamentoda Kürt sorununun çözülmesi konusunda daha fazla rol üstlenmem konusunda ricacı oldular."

11. H.A.nın yukarıdaki açıklaması kamuoyunda H.A.nın PKK'ya yakın bir duruş sergilediği tartışmalarına neden olmuştur. Kemal Kılıçdaroğlu konuyla ilgili görüşünün sorulması üzerine şöyle cevap vermiştir:

"[H.A.] yaşadıklarını anlatıyor. Kaçırılan bir milletvekilinin yaşadıklarını anlatmasında ne var? Bu anlatım parti ile alakalı değil. Parti ile alakalı bir duruş değil. Bu bir CHP söylemi de değil. Sanki CHP söylemi gibi anlatmak yanlış, söylem CHP söylemi değil. Ama bir yanlış da bulmuyorum. Şimdi onun kaçırılmasını, bir milletvekilinin kaçırılmış olmasını, bunun milletvekili ve Türkiye üzerindeki travmasını düşünmeden bunları yapmak, konuşmak, bütün bunlar yanlış. Buradan CHP'yi parçalama girişimi yapılmak isteniyor. Bunu başaramazlar. Milletvekilimizin arkasındayım. İnsani bir duruş ve anlatım gerçekleştirmiştir."

12. Milletvekili H.A. 16/1/2013 tarihinde, öldürülen PKK'lı S.C.nin ailesine taziye ziyaretinde bulunması hakkında kamuoyunda çıkan tartışma nedeniyle taziye ile ilgili olarak bazı açıklamalarda bulunmuştur. H.A.nın açıklamalarının ilgili kısmı şöyledir:

"...Ölen bir insanın cenazesine gitmek dünyanın her yerinde insani bir görevdir. Ölen kişi PKK'lı da olsa, suçlu da olsa, cinayet zanlısı da olsa, onun yakınlarına baş sağlığı dilemek bütün kültürlerde var olan bir davranıştır. [S.C.nin] ailesi de benim yakın hemşehrim, seçmenlerim, annesi ve babasını en az 30 yıldır tanırım. Kardeşlerinin avukatlığını yaptım. Dolayısı ile bu aileyi, kızları her ne suretle olursa olsun, Türkiye'nin barışına darbe vurmamak, barış arayışını raydan çıkarmak, Türkiye'yi yeniden kanlı bir sürece çekmek için yapılmış bir provokasyon olan Paris'teki cinayetten dolayı ziyaret etmek, baş sağlığı dilemek, acılarını paylaşmak, insani bir görevdir. Bunun siyasetin dışında ele alınması lazım. Bu ziyareti CHP'li kimliğimle değil, Dersimli kimliğimle, insani kimliğimle yaptım. Herkesin böyle anlaması, kanımca daha yararlı olur. Türkiye'nin barışın düşünüyorsak birbirimizin acılarına duyarlı olmamızda fayda var..."

13. Taziye ziyareti ile ilgili görüşleri sorulan Kemal Kılıçdaroğlu şöyle cevap vermiştir:

"Herhangi bir görüşmemiz olmadı. Ankara'ya gidince olayları dinleyeceğim ve gereğini yapacağım."

14. Diğer taraftan, 21/1/2013 tarihinde DHKP-C'li olduğu ileri sürülen kişilere yönelik olarak yapılan operasyonda aralarında Ç.H. Derneği avukatları da olan birçok kişinin gözaltına alınması üzerine, içlerinde H.A.nın da bulunduğu bazı milletvekilleri gözaltına alınan kişilere destek olmak amacıyla İstanbul Adliyesine gitmiştir. Kemal Kılıçdaroğlu yapılan operasyonlarla ilgili şu şekilde konuşmuştur:

"Çözemedikleri bir şey vardı; avukatlar. Şimdi ne yaptılar avukatlara operasyon yaptılar. Avukatların sabah evlerini basıyorlar. Türkiye'de hukuk yok ki... 'Orada savcı olmasın, ben basar alırım'. Nasıl olsa polis devleti..."

B. Başvuruya Konu Olaylar

15. Gazetenin 22/1/2013 tarihli nüshasında gazeteci Y.D. tarafından "CHP ve DHKP-C" başlıklı bir yazı yazılmıştır. İlgili yazı şöyledir:

"Geçen hafta 'CHP ve PKK' başlıklı bir yazı yazmıştım. Bu haftaki yazımda ise başka bir terör örgütüyle CHP'nin ilişkilerini anlatmak durumunda kalıyorum. Daha önce de sayısız defa Ergenekon terör örgütüyle CHP'nin ilişkilerini irdelemiş, halkına terör uygulayan Esad'la CHP'nin ilişkilerine değinmişim.

Nerede bir terör örgütü ve terörist varsa CHP, destek için orada oluyor çünkü. Ve benim kendisini devletin kurucusu olarak niteleyen CHP'yle bu örgütsel bağlantılar üzerinde defalarca durmam iktiza ediyor.

CHP'nin teröristlerle ilişkilerden sorumlu milletvekili [H.A], dağda uyuyakalan PKK'nın başında sabaha kadar nöbet tutup sarılarak ayrıldıktan sonra Paris'te öldürülen [S.nin] taziyesine katılıp karalar bağlamış, ardından 'yandaş medyayı' PKK'nın içindeki Dersimlileri hedef göstermekle suçlamıştı.

PKK'lı teröristlerle ilgili üzerine düşeni yapan ve yapmaya devam edeceği de gözükken [H.A], son olarak DHKP-C'lilere destek için de olay yerindeydi.

Hiç kimseyi şaşırtmayan 'gözaltına alınan insanları tanıdığı' yönündeki sözleriyle konuya giren [H.A], bir kez daha 'nerede bir terörist varsa destek için orada olacağını' cümle aleme gösterdi.

Çünkü daha önce de belirttiğim ve Başbakan'ın 'gizli ajanda' olarak nitelediği üzere Kemal Kılıçdaroğlu ve [H.A] arasındaki 'terör örgütlerine bakış' paralelliği var.

Kemal Kılıçdaroğlu devlet kademelerinde yönetici olduğu dönemde o kadar çok DHKP-C ve bilumum örgütçü doldurdu ki devlete, [H.A] bugün onların kaymağını yiyor sadece.

Medyada Kemal Kılıçdaroğlu'nun en büyük destekçisi [Ş.K] dün [H.A.yı] savunup, Ak Parti'yi suçlarken aslında 'lobi'nin dayanak noktasını ortaya koyuyor.

[H.A.nın] açıkça teröristlerle iç içe olması problem gözüküyor [Ş.K] ve Kemal Kılıçdaroğlu için. Çünkü 'bizden' kategorisinde bu bakış açısına göre.

CHP'nin DHKP-C operasyonuna daha şiddetli tepki vermesi muhtemel, 'bizden' ekibi için DHKP -C, Ergenekon kadar önemlidir. Hatta DHKP-C, onların Ergenekon'udur aslında.

Baksanıza, iki hafta evvel İstanbul Gültepe Mahallesi'nde Alevi evlerini işaretleyenler DHKP-C'li çıkmış. Belli bir kesimde mağduriyet hissi oluşturmak, bunun üzerinden imtiyaz devşirmek örgütlemek ve istediği yöne sevk etmek için akıllıca bir plan yapmış DHKP-C.

Ergenekon nasıl Türkiye'nin geneline istediği yöne sevk etmek için provokasyonlar yapıyorsa DHKP-C de Alevileri istediği noktada tutmak ve kinlendirmek için aynı işlevi gördü. Bu yüzden 'bizim Ergenekon'dur. [H.A.] ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun gözünde DHKP-C.

Tabii bağlantılar bununla da sınırlı değil. Ç.H. Derneği Başkanı [S.K.], Suriye dönüşü DHKP-C operasyonu kapsamında uçağın kapısında gözaltında alınmış. Avukat bey Suriye'de ne yapıyordu acaba?

DHKP-C, Suriye ile bu derece sıkı fıkı da CHP daha mı az sıkı fıkı?

CHP'li vekiller Suriye topraklarında fink atıyorlar desek yeridir.

Özetle, Suriye konusunda CHP'nin yönetimi ile DHKP-C'nin aynı düşündüğü ortada.

Ama bunlar daha bir şey değil, kadrolaşma konusunda uzman olan Kemal Kılıçdaroğlu, CHP'de tam olarak kadrolaşma yaklaştıkça teröristlerin CHP'de baş tacı edildiğini; Ergenekon Terör Örgütü üyelerini milletvekili yapmayla başlayan sürecin, diğer terör örgütlerine doğru yayıldığını göreceğiz.

DHKP-C operasyonu Kemal Kılıçdaroğlu -[H.A.] ikilisi için kuyruk acısı değil, evlat acısıdır zira."

16. Bu yazı üzerine Kemal Kılıçdaroğlu ve CHP, kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla başvuruca karşı manevi tazminat davası açmıştır. Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 3/10/2013 tarihinde, ilgili köşe yazında bir siyasi parti olan davacı ve onun genel başkanının yapılan bir operasyonla ilişkilendirilerek eleştirildiğini, siyasetçilerin sert ve sarsıcı eleştirilere tahammül göstermeleri gerektiğini, yazıda kullanılan ifadelerin genel anlamda eleştiri sınırları içinde kaldığını ve tahkir kastının bulunmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir.

17. Temyiz üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 30/10/2014 tarihli bozma gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Davaya konu edilen köşe yazısı bir bütün olarak incelendiğinde;

... davalı [Y.D.nin] dava konusu köşe yazısıyla, davacıların terör örgütü DHKP-C ile bağlantıları olduğu, terör örgütünü destekledikleri ve davacı Kemal Kılıçdaroğlu'nun devlet kademesinde yöneticiyken birçok terör örgütü mensubunu işe aldığından bahsedilmiştir. Dosya içeriğinden; davalıların, davacılara yönelik olarak yazılanların doğruluğunu kanıtlayacak deliller sunmadıkları da anlaşılmıştır. Şu halde, davacıların terör örgütüyle ilişkilerinin olduğu ve terör örgütünü destekledikleri gerçeğe aykırı olarak iddia edilerek kişilik haklarının zedelendiği kabul edilmelidir. Öyleyse Mahkemece oluşa ve yazının içeriğine uygun bir manevi tazminata karar verilmesi gerekirken dosya içeriğine uymayan gerekçe ile yazılı şekilde istemin tümünden reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş; bu nedenle kararın bozulması gerekmiştir..."

18. Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesi bozma üzerine yapılan yargılama sonunda 24/11/2015 tarihli kararıyla Yargıtay ilamında gösterilen gerekçeleri benimseyerek başvurucu aleyhine diğer davalı Y.D. ile birlikte müştereken ve müteselsilen 10.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir.

19. Başvurucunun temyizi üzerine karar Yargıtay 4. Hukuk Dairesince 23/2/2017 tarihli ilam ile onanmıştır. Onama kararı başvurucuya 30/3/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

20. Başvurucu 2/5/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

21. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "*Sorumluluk*" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 30/9/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucu; kamuoyunu meşgul eden ve ilk kez kendisi tarafından dile getirilmeyen olgusal birtakım olaylardan yola çıkarak yazılan yazının eleştiri kapsamında kaldığını, iddiaların muhatabı olan davacıların bir siyasi parti ve siyasetçi olarak diğer insanlara nazaran daha tahammüllü olmaları gerektiğini, başvuruya konu iddiaların daha önce başka siyasiler hatta dönemin başbakanı tarafından da dile getirildiğini, bunlar gözetilmeksizin verilen tazminat kararı nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

24. Bakanlık görüşünde; somut olayda başvuruya konu gazetede ki köşe yazısının güncel bir konu hakkında yazılıp yazılmadığı, toplumsal bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, ilgililerin konuya ilişkin cevap verme hakkı olup olmadığı hususlarının Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları çerçevesinde, ifade ve basın özgürlüğü hakları ile başkalarının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığı yönünden incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...”

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir...”

26. Anayasa'nın "Basın hürriyeti" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Basın hürdür, sansür edilemez...”

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır...”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

28. Gazetede yayımlanan haberler nedeniyle açılan davada başvuruçunun davalı Y.D. ile birlikte müştereken ve müteselsilen 10.000 TL manevî tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvuruçunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

29. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

30. Yukarıda anılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

31. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

32. Başvurucunun davacılara manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin *başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk

(a) Genel İlkeler

(1) Demokratik Toplumda Basın Özgürlüğünün Önemi

33. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Mehmet Ali Aydın*, [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturulması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63; *Haci Boğatekin (2)*, B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 38).

(2) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygun Olması

34. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere *uygun* kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007).

35. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 77; *Sırrı Süreyya Önder*, [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında adil bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 132; *Bekir Coşkun*, § 57; *Tansel Çölaşan*, §§ 46, 49, 50; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 59).

36. Derece mahkemeleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57).

37. Anılan denetim sırasında Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin gerekçesine odaklanır. Kamu makamlarının temel hak ve özgürlüklere, zorunlu bir ihtiyaca karşılık geldiğini ve orantılı olduğunu ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymadan yaptıkları müdahalelerin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahaleler Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edecektir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, § 56; *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 120).

(b) Somut Olayın Değerlendirilmesi

38. Başvuru konusu olayda gazeteci Y.D., CHP'li bir milletvekili olan H.A.nın eylem ve söylemlerinden yola çıkarak kendi bakış açısıyla CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve CHP ile ilgili bazı çıkarımlarda bulunduğu bir yazı kaleme almıştır. Y.D. söz konusu yazısında H.A.nın isimleri bazı terör örgütleriyle anılan kişilerle yakın bir ilişki içinde olduğu, CHP'nin ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun bu duruma göz yumduğu, bunun sebebi olarak da hem parti hem parti lideri ile H.A.nın bakış açısının paralellik arz ettiği iddialarına yer vermiştir. Bunun yanı sıra aynı yazıda Y.D., Kemal Kılıçdaroğlu'nun kamuda üst düzey yöneticilik yaptığı dönemde terör örgütü mensubu olarak anılan kişilere istihdam sağladığını ileri sürmüştür. Başvurucu her ne kadar bireysel başvuru formunda, başka siyasetler tarafından da bu iddiaların dile getirildiğini ileri sürmüştü de başvurucunun dayanak gösterdiği söylemlerin başvuruya konu yazı yazıldıktan sonra gerçekleştiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu hususlar yönünden Anayasa Mahkemesince bir inceleme yapılmayacaktır.

39. Derece mahkemeleri başvurucunun ve Y.D.nin davacılara yönelik olarak yazılanların doğruluğunu kanıtlayacak deliller sunmadıkları ve bu nedenle davacıların terör örgütüyle ilişkilerinin olduğunu ve terör örgütünü desteklediklerini gerçeğe aykırı olarak iddia ettikleri gerekçesiyle davacıların kişilik haklarının zedelendiği sonucuna ulaşmıştır.

40. Mevcut başvuruda derece mahkemeleri başvurucunun basın özgürlüğü ile davacıların itibarlarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz *Abuzer Demir ve Aslı Peksezer*, B. No: 2016/73556, 23/10/2019, §§ 45, 47; *Kenan Kıran ve Ramazan Fatih Uğurlu*, B. No: 2016/2884, 24/10/2019, § 48; *Bekir Coşkun*, §§ 44, 47, 48; *Hakan Yiğit*, § 61). İlk derece mahkemesinin çatışan haklar arasında dengeleme yapabilmesi için;

- i. Haber veya makalede yer alan ifadelerin kim tarafından dile getirildiği,
- ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük derecesi ile ilgili kişinin önceki davranışları; basının sıkı denetiminde olup olmadığı, katlanması gereken, kabul edilebilir eleştiri sınırlarının sade bir vatandaş ile karşılaştırıldığında daha geniş olup olmadığı,
- iii. Haber veya makalenin konusu, bunlarda kullanılan ifadelerin türü, yayının içeriği, şekli ve sonuçları,
- iv. Haber veya makalenin yayımlanma şartları,
- v. Yayında kamu yararı bulunup bulunmadığı, genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı,

vi. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı,

vii. Haber veya makalede yer alan ifadelerin olgusal temele dayalı olup olmadığı, ihtilafli açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmediği,

viii. Başkalarının şöhret ve haklarının zarar görme ihtimalinin bulunduğu durumlarda başta meslek ahlakına saygı gösterme, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket etme ödevi olmak üzere basın mensuplarının kendiliğinden uymaları gereken zorunlu sınırlara, ödev ve sorumluluklara uygun davranıp davranmadıkları,

ix. Haber veya makalede dile getirilen düşüncelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı,

x. Haber veya makalenin hedef aldığı kişilerin hayatı üzerindeki etkileri kriterlerini elindeki somut olaya uyduğu ölçüde uygulaması gerekir (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2004, § 41; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 66-73; basının sorumluluğuna ilişkin olarak bkz. *Orhan Pala*, §§ 47-48; *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 42, 43; *Kadir Sağdıç*, §§ 53, 54; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 60, 61).

41. Buna karşılık somut olayda ilk derece mahkemesi; başvuruçunun tazminat ödemesine neden olan yazının yazılma amacı, arka plan bilgisi olup olmadığı, olgusal temellere dayanıp dayanmadığı, muhattap aldığı kişi ya da kurumlar gibi hususları gözetmeksizin yayımlandığı bağlamdan kopartarak, olayların ve yazının bütünselliğini gözetmeksizin bir değerlendirme yapmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Balıkcı*, § 45). Mahkeme, başvuruçunun basın özgürlüğü ve bu bağlamda ifade özgürlüğü ile davacıların şeref ve itibar hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmamış; yalnızca soyut bir değerlendirmeyle söz konusu ifadelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğuna karar vermiştir.

42. Somut olayın çözümlenmesinde öncelikle gözetilmesi gereken husus başvuruya konu yazıda dayanak yapılan ve H.A.nın içinde yer aldığı olayların o tarihte Türkiye gündemini uzun süre meşgul etmesidir. CHP'nin bilinen bir milletvekilinin kendisini kaçıran terör örgütü mensupları hakkında sarf ettiği sözler, terör örgütü mensubu olarak anılan bir kişinin ailesine taziye ziyaretinde bulunması ve DHKP-C'li olduğu ileri sürülen kişilerin gözetilmesine alınması üzerine bu kişilere destek vermek amacıyla adliyeye gitmesi gibi kamuoyunda ciddi bir tartışma konusu olan olayların içinde yer aldığı anlaşılmaktadır. CHP Genel Başkanının da bu olaylar üzerine milletvekilini destekleyen açıklamalar yaptığı ya da sessiz kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda H.A.nın içinde yer aldığı olaylara bakıldığında terör örgütü ile bağlantılı olduğu düşünülen kimselerle ilişkilerinin ele alınmasının ve CHP Genel Başkanının da bu olaylarla ilgili söylemlerinin eleştirilmesinin kamusal faydası yüksek bir tartışmaya katkı sunduğu kabul edilmelidir.

43. Başvurucu; yazıda yer alan ve davacılara yöneltilen iddiaların arka planında olgusal bir temel bulunduğunu, bu iddiaların ilk kez kendisi tarafından dile getirilmediğini, hem H.A.nın hem Kemal Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinden yola çıkarak siyasi bir değerlendirmede bulunduğunu savunmuştur. Buna karşın derece mahkemeleri, gazeteci olan başvurunun haberin doğruluğunu kanıtlamakla yükümlü olduğu ve bu yönde bir delil sunmadığı gerekçesiyle başvuru aleyhine tazminata hükmetmiştir.

44. İncelenen başvuruda dikkate alınması gereken ikinci husus derece mahkemelerinin tazminat kararına dayanak olarak gösterdiği, başvuruya konu yazıda davacıların terör örgütleri ile ilişkili olarak ve terör örgütlerini destekledikleri şeklinde gösterilmiş olmalarına ilişkin gerekçesidir. Bu noktada basın özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiği hatırlanmalıdır. Başvuruya konu yazı ele alındığında haber başlığı ile içeriğinin abartılı ve çarpıcı olduğu görülmektedir. Ayrıca yazıda davacılara yönelik ağır ve tahammül edilmesi güç ifadeler kullanıldığı da kabul edilmelidir. Öte yandan ilgili yazıda CHP mensubu bir milletvekilinin tasarrufları ve sonrasında Parti Genel Başkanının yaptığı açıklamaları değerlendirerek yazarın kendi bakış açısından bazı çıkarımlarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Davacılar -bu olgusal isnatlara bir itirazda bulunmamakla birlikte- terör örgütü ile ilişkilendirilmelerinin kişilik haklarına saldırı teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

45. Bir milletvekilinin mensubu olduğu siyasi partinin ideolojik görüşlerini ve amaçlarını benimsemiş, bu yönde siyasi çizgisini belirlemiş olması demokratik ve siyasal kültürde beklenen bir durumdur. Siyasi partilerin milletvekillerinin tüm eylem ve işlemlerinden sorumlu tutulmaları beklenemeyecek olmakla birlikte milletvekilinin siyasi hayatı içindeki tutum ve davranışlarına yönelik eleştirilerden, yer aldığı siyasi partinin de etkilenmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla somut olaya bakıldığında H.A.nın adının geçtiği ve yalanlanmayan bazı olaylardan yola çıkılarak bu kişi hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmadığı vurgusuyla partinin ve parti liderinin de bu kişiyle paralel bir duruş sergilediği yorumu yapılması katlanılması güç olsa dahi doğal karşılanmalıdır.

46. Somut olayda gözönünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise Parti Genel Başkanının bürokrat olduğu dönemde terör örgütü mensubu kişileri devlet kademelerine aldığı iddiasına yönelik ifadelerdir. Buradaki söylemin olgusal bir isnat mı yoksa bir değer yargısı mı olduğunun kesin olarak belirlenmesi oldukça zor görünmektedir. Davacı Kemal Kılıçdaroğlu uzun yıllar devam eden yüksek bürokrat geçmişinin ardından yaklaşık yirmi yıldır aktif siyasi hayat içinde yer almakta ve 2010 yılından bu yana da CHP Genel Başkanlığı görevini yürütmektedir. Bu süre boyunca onun da her siyasetçi gibi ilişkileri sorgulanmış, zaman zaman legal veya illegal yapılanmalardan olduğu iddia edilen kişilerle yakınlık kurduğu veya bu yapılara mensup kişilere ayrıcalık tanıdığı ileri sürülmüştür.

47. Davacı gibi sürekli gözönünde olan, her hareketi ve söylemi toplumun bütün kesimleri tarafından takip edilen bir siyasetçinin önceden yaptığı görevlerle ilgili olarak haksız ve ağır eleştirilere maruz kalması rastlanan bir durumdur. Somut olayda milletvekili H.A.nın illegal bir örgütün mensuplarına destek verdiği iddiaları ile birlikte H.A.nın mensubu olduğu Partinin Genel Başkanı olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun da bu gibi kimselere eskiden beri kayırmacı bir tavır gösterdiği ileri sürülmüştür. Böyle bir söylem, Kemal Kılıçdaroğlu'nun siyaset hayatına yönelik bir eleştiri olarak kabul edilmelidir. Bu yönüyle başvurunun ifadelerinin davacıya yönelik olgusal bir isnattan daha çok onun siyaset anlayışına ve siyasi görüşlerine ağır eleştiri içeren bir değer yargısı olarak kabul edilmelidir.

48. Bu noktada maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayrıma gidilmelidir. Maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı hatırlanmalıdır (*Kadir Sağdıç*, § 57; *İlhan Cihaner (2)*, § 64). Ancak bir açıklamanın tamamen değer yargısından oluşması durumunda bile müdahalenin orantılılığı ihtilafli açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmemesine göre tespit edilmelidir. Çünkü somut unsurlarla desteklenmiyorsa değer yargısının kişilik haklarını zedelediği sonucuna ulaşılabilir (*Cem Mermut*, B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 48). Bu itibarla gerçeğe aykırı isnatlarda bulunularak şeref ve itibar hakkının zedelendiği durumlarda ifade özgürlüğünden bahsedilemeyeceği kuşkusuzdur. Ancak somut olayda olduğu gibi başvuru olgusal birtakım olaylardan yola çıkarak ve örnekler vermek suretiyle bir arka plan bilgisi oluşturduğu ve kendi penceresinden değer yargısına ulaştığı durumlarda basın özgürlüğüne orantısız bir ispat külfeti yüklemek demokratik toplumda ifadelerin dile getirilmesini imkânsız kılar. Dolayısıyla eldeki başvuruya bakıldığında başvuru haberleştiği ve H.A.nın içinde yer aldığı olayların (bkz. § 15) kamuoyunu gündemini uzunca süre işgal ettiği, bu olaylarla ilgili olarak davacıların da bir itirazının bulunmadığı tekrar not edilmelidir. Bu bağlamda o dönem ana muhalefet partisi liderliğini yürüten Kemal Kılıçdaroğlu'nun siyasi hayatın zorlukları içinde yer alan, kimi zaman acımasız ve yoğun eleştirilere tahammül göstermesi gerekliliği demokratik hayatın vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmelidir.

49. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (*Önder Balıkcı*, § 47; *Hacı Boğatekin (2)*, B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 49). Buna karşılık yukarıdaki tespitler dikkate alındığında ilk derece mahkemesinin başvuru aleyhine tazminata hükmetmesinin *zorunlu toplumsal bir ihtiyaca* karşılık geldiğini *ilgili ve yeterli* bir gerekçe ile ortaya koyduğunun kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

50. Başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

51. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

52. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

53. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir (B. No: 2014/8875, 7/6/2018, [GK]). Mahkeme diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B.No: 2016/12506, 7/11/2019).

54. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

55. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58-59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66-67).

56. Somut başvuruda başvurusunun yaptığı gazete haberi nedeniyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

57. Bu durumda ifade ve basın özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

58. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/19, K.2015/461) GÖNDERİLMESİNE,

D. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvuruca ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruca Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 30/9/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI